

INSTYTUT
AKTYWIZACJI
REGIONÓW

Odpowiedzialność małżonków za zobowiązania

Niniejszy informator ma na celu przedstawienie podstawowych zagadnień związanych z przywołanym tematem i powstał w ramach realizacji zadania edukacji prawnej realizowanej w 2024 roku przez Instytut Aktywizacji Regionów

Spis treści

Majątek wspólny, a majątek osobisty

.....2

Mażeńskie ustroje majątkowe

.....4

Odpowiedzialność małżonków pozostających we wspólności za zobowiązania jednego z nich

.....5

Ustrój wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej to najczęściej wybierany model regulowania stosunków majątkowych między małżonkami w Polsce. Charakteryzuje się wspólnotą majątku nabytego w trakcie trwania małżeństwa, a także odrębnością majątków osobistych każdego z małżonków. Jednakże kwestia odpowiedzialności za zobowiązania jednego z małżonków może budzić wiele wątpliwości i być źródłem nieporozumień, szczególnie gdy dotyczy zadłużeń, kredytów czy innych zobowiązań finansowych.

Poradnik ten został stworzony, aby rozwiać podstawowe wątpliwości związane z tym, kiedy i w jakim zakresie małżonkowie odpowiadają za długi powstałe w trakcie trwania wspólności ustawowej. Znaczenie ma przede wszystkim rodzaj majątku, z którego wierzyciel może dochodzić zaspokojenia swoich roszczeń.

Poradnik jest skierowany do małżonków oraz osób planujących zawarcie małżeństwa, a także do tych, którzy szukają informacji na temat skutków prawnych związanych z zobowiązaniami jednego z małżonków. Dzięki niemu zdobędziesz wiedzę, która pomoże Ci lepiej zrozumieć, chronić i zarządzać swoim majątkiem.

1. Majątek wspólny, a majątek osobisty

Z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków.

Do majątku wspólnego należą w szczególności:

- 1) pobrane wynagrodzenie za pracę i dochody z innej działalności zarobkowej każdego z małżonków;
- 2) dochody z majątku wspólnego, jak również z majątku osobistego każdego z małżonków;

3) środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego każdego z małżonków;

4) kwoty składek zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w ustawie systemie ubezpieczeń społecznych;

5) środki zgromadzone na koncie OIPE w rozumieniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1238 z dnia 20 czerwca 2019 roku w sprawie ogólnoeuropejskiego indywidualnego produktu emerytalnego (OIPE) oraz na subkoncie OIPE w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 2023 roku o ogólnoeuropejskim indywidualnym produkcie emerytalnym każdego z małżonków.

Z kolei do majątku osobistego każdego z małżonków należą:

1) przedmioty majątkowe nabyte przed powstaniem wspólności ustawowej;

2) przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił;

3) prawa majątkowe wynikające ze wspólności łącznej podlegającej odrębnym przepisom;

4) przedmioty majątkowe służące wyłącznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małżonków;

5) prawa niezbywalne, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie;

6) przedmioty uzyskane z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia albo z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę; nie dotyczy to jednak renty należnej poszkodowanemu małżonkowi z powodu całkowitej lub częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej albo z powodu zwiększenia się jego potrzeb lub zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość;

7) wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej jednego z małżonków;

8) przedmioty majątkowe uzyskane z tytułu nagrody za osobiste osiągnięcia jednego z małżonków;

9) prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy;

10) przedmioty majątkowe nabyte w zamian za składniki majątku osobistego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

2. Mażeńskie ustroje majątkowe

Z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków.

Małżonkowie mogą przez umowę zawartą w formie aktu notarialnego wspólność ustawową rozszerzyć lub ograniczyć albo ustanowić rozdzielność majątkową lub rozdzielność majątkową z wyrównaniem dorobków (umowa majątkowa).

Umowa taka może poprzedzać zawarcie małżeństwa.

W razie umownego ustanowienia rozdzielności majątkowej, każdy z małżonków zachowuje zarówno majątek nabyty przed zawarciem umowy, jak i majątek nabyty później.

Inną umową związaną z majątkiem małżeńskim jest umowa rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków. W takim wypadku dorobkiem każdego z małżonków jest wzrost wartości jego majątku po zawarciu umowy majątkowej.

W tym miejscu warto również wspomnieć o ustanowieniu przymusowego ustroju majątkowego. Z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać ustanowienia przez sąd rozdzielności majątkowej. Warto podkreślić, że poza małżonkami ustanowienia przez sąd rozdzielności majątkowej może żądać także wierzyciel jednego z małżonków, jeżeli uprawdopodobni, że zaspokojenie wierzytelności

stwierdzonej tytułem wykonawczym wymaga dokonania podziału majątku wspólnego małżonków.

3. Odpowiedzialność małżonków pozostających we wspólności za zobowiązania jednego z nich

Odnosnie odpowiedzialności drugiego małżonka za zobowiązania tego pierwszego należy odróżnić dwie sytuacje – kiedy drugi małżonek wyraził zgodę na zobowiązanie i kiedy takiej zgody nie wyraził.

Jeżeli zobowiązanie zostało zaciągnięte przez małżonka za zgodą drugiego małżonka – wierzyciel może żądać zaspokojenia także z majątku wspólnego małżonków.

UWAGA: Tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim sąd nada klauzulę wykonalności także przeciwko jej małżonkowi z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową, jeżeli wierzyciel wykaże dokumentem urzędowym lub prywatnym, że stwierdzona tytułem egzekucyjnym wierzytelność powstała z czynności prawnej dokonanej za zgodą małżonka dłużnika.

UWAGA: Wierzyciel małżonka nie może jednak w czasie trwania wspólności ustawowej żądać zaspokojenia z udziału, który w razie ustania wspólności przypadnie temu małżonkowi w majątku wspólnym lub w poszczególnych przedmiotach należących do tego majątku. Przysługuje mu jednak roszczenie o ustanowienie rozdzielności majątkowej przed sądem między małżonkami.

Dodatkowo trzeba zaznaczyć, że oboje małżonkowie są odpowiedzialni solidarnie za zobowiązania zaciągnięte przez jednego z nich w sprawach wynikających z zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny.

Odmienne wygląda sytuacja, kiedy małżonek zaciągnął zobowiązanie bez zgody drugiego małżonka albo zobowiązanie jednego z małżonków nie wynika z czynności prawnej, wierzytelność powstała przez powstaniem wspólności majątkowej małżeńskiej lub dotyczy majątku osobistego jednego z małżonków. W takim wypadku wierzyciel może żądać zaspokojenia z majątku osobistego dłużnika, z wynagrodzenia za pracę lub z dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej,

jak również z korzyści uzyskanych z jego praw (prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy), a jeżeli wierzytelność powstała z związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa, także z przedmiotów majątkowych wchodzących w skład przedsiębiorstwa.